

Bokprovning årgång -00

Den 12 mars – 5 april 2001 genomförde Svenska barnboksinstitutet (SBI) i samarbete med Stockholms stadsbibliotek sin nionde s k Bokprovning, då föregående års totala barn- och ungdomsboksutgivning ställdes ut i institutets bibliotek. Utbudet presenterades och analyserades, trender och tendenser som de nedan skisserade lyftes fram och statistik upprättades.

1176 böcker år 2000

Se också bifogade statistiktabeller.

År 2000 utkom 1176 barn- och ungdomsböcker (förstagångs- och återutgivning enligt SBI:s räkning i mars 2001) i Sverige, eller nästan exakt lika många som föregående år. Flest var bilderböckerna som, trots en tydlig minskning jämfört med 1999, uppgick till 100 svenska och 191 översatta. Därefter följde kapitelböcker för högläsning eller eget bokslukande (94 svenska och 102 översatta), faktaböcker (58 svenska och 140 översatta) och ungdomsböcker (37 svenska och 59 översatta).

Hur stor är världen?

Andelen översättningar var 65 % om endast förstagångsutgivningen räknas (57 % om återutgivning räknas in) – en klar ökning jämfört med tidigare år. 1998 var andelen knappt 50 %, 1999 58 %. Liksom tidigare hämtas en absolut majoritet av originalen från det engelska språkområdet, i första hand USA och England (hela 81 % av de översatta böckerna). I övrigt är endast åtta språk representerade; danska, norska, finska, tyska, franska, nederländska, japanska (tecknade serier) och en titel från tjeckiska. Översättningarna från finska har dock ökat med hela 100 % sedan förra året – från en enda titel till två.

Pocketutgivningen ökar

Satsningen på ungdomspocketböcker, som länge varit ett önskemål inte minst i läsfrämjande syfte och som livligt diskuterats, tycks äntligen ha fått ett genombrott. Ca 55 titlar för barn och unga i pocketutförande kan räknas in i årgång 2000 (varav 15 från statligt stödda En bok för alla) jämfört med förra årets 21. Glädjande är att flera förlag nu satsar på denna aktuella och uppenbarligen attraktiva form.

Männen rycker fram...

Bland de svenska författarna och bilderboksskaparna har den kvinnliga dominansen (som väl varit rådande så länge barnböcker skrivits) börjat avta. SBI räknade in 209 kvinnor och 201 män – så gott som jämlikt alltså!

...men flickorna tar för sig

90-talets ungdomsbok präglades av vad Sonja Svensson benämnt ”idyllfobi”. Det samtidsrealistiska ”eländet” gestaltas visserligen fortfarande, men historiska skildringar har ökat i antal. De plågade – och ibland plågande – unga männen som tidigare dominerat är denna gång i klar minoritet. Bara en handfull samtidsrealistiska ungdomsböcker har manlig huvudperson, och i vissa böcker kan rentav lite hopp och livsglädje skönjas. År 2000 mönstrade ungdomsböckerna betydligt fler ”unga kvinnor” i huvudrollen, möjligen en reaktion på senare års efterlysningar av en sådan utjämning i persongalleriet.

Deckarintresset slår igenom

Flera vuxenförfattares megaframgångar i kriminal- och thrillerfacken har inte överraskande satt spår även i de ungas böcker. Sålunda hittar man nu deckargåtor för alla åldrar och typer, såväl ”klassiska” mysterieserier som småbarnsböcker och problematiserande ungdomsromaner. Därtill några med mycket starka våldsinslag. (En oskriven regel var ju förr: inga mord i ungdomsdeckare!)

Svår gränsdragning fakta/fiktion

”Gränserna mellan fakta och fiktion blir alltmer flytande” konstaterade vi redan förra året. Denna tendens blir allt tydligare – många faktaboksförfattare strävar uppenbarligen efter att höja läsvärdet genom en ”fiktionalisering”, medan allt fler bilderboksskapare kombinerar berättandet med pedagogiska inslag (är det också 6-årsverksamhetens krav som kommer till synes?). Här finns kanske en av förklaringarna till att antalet bilderböcker har sjunkit, medan översatta faktaböcker ökat kraftigt.

Pekboken försvunnen?

Den textlösa pekbooken (vi minns den rosa och den blå!) lyser i årets utställning med sin frånvaro. Däremot blommar en rik flora av småbarnsböcker med mycket kort och enkel text, som kan läsas redan för en baby. Även detta kanske kan ses som ett utslag av det aktiva läsfrämjandet – ju förr man bekantar sig med det skrivna ordet desto bättre!

Den nakna sanningen – en skitbra trend

Årets högst speciella trend tycks vara bara bakar och nakna rumpor och därmed sammanhängande funktioner!

Debutant- och förläggardag på SBI

Fredagen den 16 mars samlades ett 40-tal barn- och ungdomsboksförläggare och cirka 20 debutanter på Svenska barnboksinstitutet för att bekanta sig med utgivningen år 2000 och med varandra. Under utgivningsåret 2000 var debutanterna 82, såväl text- som bilddebutanter räknade (15 personer debuterade med enbart bild). Återväxten verkar således god, men en liten nedgång (1998:104, 1999: 87) kan noteras. Av de 81 var 39 män, alltså jämnast tänkbara köns-fördelning. Påpekas bör också att de moderna debutanterna behärskar produktionsapparaten allt bättre – även böcker utgivna på egna förlag håller påfallande hög teknisk kvalitet. Bland debutanterna finns också flera som satsat på ”print on demand”.

Mars 2001

© Svenska barnboksinstitutet, Odengatan 61, 113 22 STOCKHOLM, tel 08-54 54 20 50,

info@sbi.kb.se

Får citeras om källan anges